

Yleisten kirjastojen tilasto-ohjeet 2025

Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa Lupa- ja valvontaviraston kanssa kuntien yleisten kirjastojen kansallisesta perustilastoinnista. Tilastoinnin tarkoitus on tuottaa tietoja kirjastopalvelujen arviointiin ja kehittämiseen.

Valtakunnallisen tilastoinnin perustana on laki yleisistä kirjastoista (1492/2016). Pyrimme tilastoilla kuvaamaan kirjastojen toimintaa ja palveluja kirjastolakiin peilaten, melko yleisellä tasolla. Toisaalta pyrimme pitämään huolen, etteivät tietyt aikasarjat katkea, vaikka laki ja palvelut muuttuvat. Kaikkea ei voi eikä kannata tilastoida valtakunnallisesti. Kirjastot voivat halutessaan tilastoida toimintaansa valtakunnallisia tilastoja tarkemmin kunnan tietotarpeen mukaisesti.

Sisällys

1 Aineistot: E-aineistot	2
2 Aineistot: Hankinnat	7
3 Aineistot: Kokoelmat	8
4 Aineistot: Lainaus	8
5 Aineistot: Lehdet	10
6 Aineistot: Poistot	10
7 Aineistot: Uusinnat	10
8 Henkilökunta	10
9 Käyttäjäkoulutus	12
10 Käyttäjät	13
11 Muut tilastot	14
12 Näyttelyt	14
13 Talous	14
14 Tapahtumat	16
15 Toimipisteet	18

1 Aineistot: E-aineistot

Tilastoidaan vain maksullisia e-aineistoja. 2025 alkaen e-äänikirjat on erotettu e-kirjoista ja ne tilastoidaan erikseen kokoelmien, hankinnan ja lainauksen osalta.

- ✓ E-kirjakokoelma (todellinen ja laskennallinen)
- ✓ E-äänikirjakokoelma (todellinen ja laskennallinen) (uusi kenttä 2025 alkaen)
- ✓ E-kirjojen hankinnat
- ✓ E-äänikirjojen hankinnat (uusi kenttä 2025 alkaen)
- ✓ E-kirjojen käyttökerrat (= lainaus)
- ✓ E-äänikirjojen käyttökerrat (=lainaus) (uusi kenttä 2025 alkaen)
- ✓ E-lehtien käyttökerrat
- ✓ E-musiikin käyttökerrat
- ✓ E-kuvatallenteiden käyttökerrat (=katselut)
- ✓ E-aineiston hankintakulut (sis. sisältö- ja alustamaksut)

E-aineistojen tilastointi

- Aloitathan kirjastosi tilastotietojen haun pyytämällä admin-tunnukset palvelun tarjoajalta.
- Kimppakokoelmat, -hankinnat ja -lainat jaetaan alueelle asukasluvun mukaan, mikäli palvelusta ei saada tarkempaa, kuntakohtaista tietoa.
- E-kirjat tilastoidaan kokonaisuutena eikä lajittelua kaunoon/tietoon, lasten/aikuisten kirjoihin tai kielen mukaan tehdä.
- Muista käyttökerta- ja hankintatietoja hakiessasi rajata tilastoitavaksi vuodeksi!

1.1 E-kirjojen käyttökerrat, kokoelmat ja hankinnat

E-kirja/äänikirjakokoelma (todellinen)

- Yhteiskokoelmia **ei jaeta asukasluvun suhteessa**, vaan ilmoitetaan kunnittain koko yhteistyöalueen yhteisten lisenssien määrä. Kunta lisää mahdolliset kunnan yksin hankkimien e- ja äänikirjojen lisenssit.

E-kirja/äänikirjakokoelma (laskennallinen)

- Tässä kentässä yhteiskokoelmat (esim. kimpan yhteiset) on jaettu asukasluvulla. Todellisen ja laskennallisen e-kirjakokoelman luku on sama, jos kunta ei ole osa kimppaa.

Pay per view -aineistoista ilmoitetaan kunnittain **koko potentiaalinen kokoelma/nimekemäärä**.

E-aineistojen **käyttökerrat** yhteiskäytössä olevista kokoelmista ilmoitetaan kuntakohtaisina asukaslukujen suhteessa jaettuna.

1.1.1 Kuntien yhteinen e-kirjasto

Jos kuntasi on liittynyt kuntien yhteiseen e-kirjastoon, E-kirjasto toimittaa kuntakohtaiset **e- ja äänikirjatilastot** kirjaston/kimpan E-kirjaston pääkäyttäjille ja pääkäyttäjät toimittavat tilastot eteenpäin. Jos et ole saanut tilastoja, pyydä niitä alueesi pääkäyttäjältä.

E-kirjaston kautta luettujen **e-lehtien** kuntakohtainen lukumäärä luetaan E-kirjaston PowerBI-raportilta kuntakohtaisista tilastoista sarakkeesta *lehtilataukset*.

Kuntien yhteisen E-kirjaston kulut tilastoidaan kokonaisuudessaan e-aineistokuluihin. E-kirjaston hankintakulun laskukaava vuodelle 2025 on kunnan asukasluku*0,7. Voitte halutessanne käyttää suoraan E-kirjaston laskun loppusummaa (alv 0).

Huom! Muista laskea E-kirjaston tilastolukuihin yhteen myös tilastot niistä e-aineistopalveluista, jotka kunnallasi on mahdollisesti ollut 2025 vuoden aikana ennen E-kirjastoon liittymistä ja/tai koko vuoden E-kirjaston kanssa rinnakkain. Ohjeet tilastopimintoihin löydät tämän luvun e-aineistotilastoinnin ohjeista.

Jos et muistanut ottaa e-aineistopalvelujen tilastoja talteen ennen sopimusten päättymistä eikä sinulla ole enää pääsyä palveluihin, ole yhteydessä suoraan palvelutarjoajaan.

1.1.2 Ellibs

Palvelun tilastoja saadaan kahdesta eri näkymästä.

E-kirjakokoelma ja e- kirjojen käyttökerrat luetaan Ellibs-kirjaston ylläpitosivulta osoitteesta https://www.ellibslibrary.com/kimpan_nimi (esim www.ellibslibrary.com/helmet). Vain tämän reitin kautta toimii myöhemmin esitettävä ”suodatus lisenssin omistajan mukaan”. Kirjautumisen jälkeen valitse Hallinnointi ja välilehti Tilastot.

Tilastojen yleiskatsaus –välilehdeltä saat kokoelman koon ja lainamäärät. Lisenssien ja lainojen tilastoiden lukemiseen tilastoa rajataan ”suodata lisenssin omistajan mukaan” toiminnolla. Muista tehdä aikarajaus vuoteen 2025.

E-kirjakokoelman lisenssit lasketaan rajaamalla ”*lisenssin omistajaksi*” **oma kimppa/kirjasto**. Lisenssien määrän saat laskemalla yhteen ”*E-kirjojen lukuoikeuksien määrä kokoelmassa*” ja ”*Äänikirjojen lukuoikeuksien määrä kokoelmassa*”. Lukuoikeuksien määrä luetaan tilaston ”31.12.2022” sarakkeesta. Tilastoon otetaan vain oman kirjaston/kimpan kokoelmaluvut, **Valtakunnallista lasten ja nuorten kokoelmasta** ei lisenssejä tilastoida alueittain.

Tilastojen yleiskatsaus ?

Alkaen	Päättyen	Suodata lisenssin omistajan mukaan	
01.01.2022 Formaatti: 20.12.2022	20.12.2022 Formaatti: 20.12.2022	Helmet-kirjastot	Hae Palauta oletusarvoihin

	Määrä annetulta ajanjaksolta	20.12.2022	
Hankittuja e-kirjoja	3898	5425	(Nykyisiä: 5436)
Hankittuja e-äänikirjoja	2575	2575	(Nykyisiä: 2580)
Hankittujen e-kirjojen lukuoikeuksien määrä kokoelmassa	6753	9052	(Nykyisiä: 9276)
Hankittujen äänikirjojen lukuoikeuksien määrä kokoelmassa	7869	7869	(Nykyisiä: 8137)
E-kirjat rajoittamattomalla lisenssillä kokoelmassa	0	0	(Nykyisiä: 0)
Äänikirjat rajoittamattomalla lisenssillä kokoelmassa	0	0	(Nykyisiä: 0)

E-kirjojen käyttökerrat (lainat) saat samalta välilehdeltä kuin lisenssien määrän, laskemalla yhteen ”Lainattuja e-kirjoja” ja ”Lainattuja e-äänikirjoja”. Kirjaston **lainoihin lasketaan mukaan myös Lasten ja nuorten valtakunnallisen kokoelman lainat**. Suodata lainat ”lisenssin omistaja” vaihtoehto ”Kaikki aineistot”. Lainat ilmoitetaan kuntakohtaisina asukaslukujen suhteessa jaettuna.

Tilastojen yleiskatsaus ?

Alkaen	Päättyen	Suodata lisenssin omistajan mukaan	
01.01.2022 Formaatti: 20.12.2022	20.12.2022 Formaatti: 20.12.2022	Kaikki aineistot Helmet-kirjastot Yleisten kirjastojen rinnakkaiskokoelma Kaikki aineistot	Hae Palauta oletusarvoihin

	Määrä annetulta ajanjaksolta	20.12.2022	
Hankittuja e-kirjoja	3898	5425	(Nykyisiä: 5436)
Hankittuja e-äänikirjoja	2575	2575	(Nykyisiä: 2580)
Hankittujen e-kirjojen lukuoikeuksien määrä kokoelmassa	6753	9052	(Nykyisiä: 9276)
Hankittujen äänikirjojen lukuoikeuksien määrä kokoelmassa	7869	7869	(Nykyisiä: 8137)
E-kirjat rajoittamattomalla lisenssillä kokoelmassa	0	0	(Nykyisiä: 0)
Äänikirjat rajoittamattomalla lisenssillä kokoelmassa	0	0	(Nykyisiä: 0)
Lainattuja e-kirjoja		165911	(Nykyisiä: 3590)
Lainattuja e-äänikirjoja		170521	(Nykyisiä: 3923)

E-kirjojen hankinnat luetaan osoitteesta <https://www.ellibs.com/fi/user>. Sivun oikeassa laidassa on Tilaukset, josta löytyy tilaushistoria. Laskemalla yhteen Tuotteet -sarakkeen luvut vuoden 2025 osalta saat e-kirja- ja e-äänikirjahankinnat kyseisenä vuonna. E-kirjojen hankinnat ilmoitetaan kuntakohtaisina asukaslukujen suhteessa jaettuna.

1.1.3 BIBLIO (ent eLib)

Tarvittavat tilastotiedot löytyvät palvelun ylläpitosivulta osoitteesta

<https://admin.elib.se/login.aspx>.

E-kirjakokoelman ottamiseen vaikuttaa kirjastossa käytössä oleva lisenssimalli.

- Mikäli kirjastossa on käytössä rajoitetun yhtäaikaisen käytön vuosilisenssi, kokoelma on lisenssien määrä 31.12.2025. Äänikirjojen ja e-äänikirjojen lisenssien määrä löytyy ”*List unit license*” -kohdasta.
- Mikäli kirjastossa on käytössä Pay per Use –lisenssi, kokoelma on vuoden 2025 aikana kokoelmassa lainattavana olleiden **nimekkeiden** kokonaismäärä. Nimekkeiden määrä löytyy ”Catalog report”-kohdata -> ”Total e-books” ja ”Total audiobooks”.
- Mikäli kirjastossa on käytössä molemmat lisenssimallit, on kokoelma kokoelmassa olleiden Pay per view -nimekkeiden määrä lisättynä vuosilisenssien määrällä.

E-kirjojen ja e-äänikirjojen hankintojen ottamiseen vaikuttaa kirjastossa käytössä oleva lisenssimalli.

- Mikäli kirjastossa on käytössä rajoitetun yhtäaikaisen käytön vuosilisenssi, hankinnat saa laskemalla vuoden 2025 laskuista lisenssien määrät.
- Mikäli kirjastossa on käytössä Pay per Use –lisenssi, hankinnat ovat sama kuin lainamäärä.
- Mikäli kirjastossa on käytössä molemmat lisenssimallit, on hankinnat lainamäärä plus lisenssien määrä.

E-kirjojen ja e-äänikirjojen käyttökerrat (lainat) 2025 saadaan kohdasta ”*Loans by period*”, sarakkeista ”*Ebook count*” och ”*Audio count*”.

1.1.4 Overdrive

Tilastot luetaan osoitteesta <https://marketplace.overdrive.com/Account/Login>.

E-kirjakokoelman lisenssit saadaan Insights välilehdeeltä, valitaan title status & usage; haun valinnat: date ”specific”, alkupvm jätetään tyhjäksi, loppupvm 31.12.2025. Katso e-kirjat ja äänikirjat erikseen valitsemalla Formats- kohdasta: Audiobook ja toisella kerralla Ebook. Raportista lasketaan yhteen:

- OC/OU –copies
- Simultaneous Use – titles
- MA: by earlier of x time or y checkouts (one user) - copies
- MA: by time (one user) - copies
- MA: by checkout (one user) – copies
- Local content – copies.

SU titles huomoidaan vain ostetut nimekkeet, ei kaikkia (runsaasti lahjoituksia). Yksi SU titles on yksi lisenssi.

OD hankinnat saa laskemalla laskuista lisenssien määrä.

OD lainat saa Insight välilehdeltä, summary-laatikosta. Daterange ”Specific” alkupvm 1.1.2025, loppupvm 31.12.2025, total checkouts.

1.1.5 Naxos Spoken word

Tilastotiedot löytyvät palvelun ylläpitosivuilta osoitteesta

<https://www.nml3.naxosmusiclibrary.com/login>. Yläpalkista My Account, avautuvan sivun alareunasta Usage stats –osiosta valitaan Naxos spoken word ja tilastoidaan käyttökerrat kohdasta *Active Login Sessions*. Vaihda UTC +2. Muista rajata vuoden mukaan.

1.2 E-lehtien käyttökerrat

eMagz – tarvittavat tilastotiedot löytyvät palvelun ylläpitosivuilta osoitteesta <https://partners.epress.fi/>. Titles tilastonäkymästä ”Views” totals -luku. Muista rajata vuoden mukaan. Vain paikalliskäyttöiset.

ePress – tarvittavat tilastotiedot löytyvät palvelun ylläpitosivuilta osoitteesta <https://partners.epress.fi/>. Titles tilastonäkymästä ”Views” totals -luku. Muista rajata vuoden mukaan.

PressReader – tarvittavat tilastotiedot löytyvät palvelun ylläpitosivuilta osoitteesta <https://business.pressreader.com/> avautuvalta sivulta valitaan oma kirjasto vasemmasta navista ”FinELib hotspot groupista” (alasvetovalikko), oikeasta yläreunasta asetetaan aikaväli 1.1.-31.12. Luetaan luku ”issue opens”.

Jos käyttäjätilejä on kaksi, on site ja off site (erillinen etäkäyttö ja paikalliskäyttö) tee em. toimenpiteet molemmille. Huom! On Site luvut ovat kirjastokohtaiset, toisin kuin Off site. Off site –luku tulee jakaa kimpan kesken asukaslukujen suhteessa ja siihen lisätään On site -luku.

Jos kirjastolta puuttuu käyttäjätunnus ja salasana, FinELib-konsortion ConsortiaManager-palvelusta voi katsoa lisätietoja <https://consortiamanager.com/login>. Ongelmatilanteissa ota yhteyttä finelib@helsinki.fi.

1.3 E-musiikin käyttökerrat

Naxos – tarvittavat tilastotiedot löytyvät palvelun ylläpitosivuilta osoitteesta <https://www.nml3.naxosmusiclibrary.com/login>. Usage statistics -osiosta tilastoidaan käyttökerrat (Total numbers of tracks played). Muista rajata vuoden mukaan.

1.4 E-kuvatallenteiden käyttökerrat

Naxos Video Library Tarvittavat tilastotiedot löytyvät palvelun ylläpitosivuilta osoitteesta <http://www.naxosvideolibrary.com> . Usage stats -osiosta tilastoidaan käyttökerrat kohdasta Total streams. Muista rajata vuoden mukaan.

Medici.tv palveluntarjoaja lähettää tilastot kirjaston yhteyshenkilölle.

Rockway Tarvittavat tilastotiedot löytyvät palvelun ylläpitosivuilta osoitteesta <https://kirjastot.rockway.fi/admin> . Rajaa vuoden mukaan ja laske yhteen kurssien lainauskerrat.

VIDDLA käyttökerrat luetaan palvelun hallinnassa Raportit. Valitse päivämääräksi 1.1.2025 – 1.1.2026. (Huom. loppupäivämäärä tulee olla seuraavan kuun ensimmäinen päivä.) Laske saadusta raportista kuukausittaiset lainamäärät yhteen.

Kirjastokino käyttökerrat luetaan palvelun hallinnointisivulta osoitteessa my.icareus.com/[kimpan nimi]. Valitse vasemmasta reunasta Analytics-välilehti, sen jälkeen Videos. Valitse yksiköksi Count ja laita oikeaan yläreunaan päivämääräksi (Date range): 01-01-2025 ja 31-12-2025. Paina Apply. Käyttökerrat näet kohdasta Total.

Cineast

Kaikilla Cineastin tilaajilla on pääsy omalle ylläpitäjäsivulleen, josta tilastotietoja pääsee lataamaan. Jos et tiedä kimpasi ylläpitäjäsivun osoitetta, ole yhteydessä palvelutuottajaan. Cineast lähettää myös kuukausittain ja neljännesvuosittain sähköpostilla tilastollisen yhteenvedon kunkin kirjaston yhteyshenkilöille. Kimpat jakavat käyttötilastot kuntien asukaslukujen suhteessa.

E-aineiston hankintakulut (sis. sisältö- ja alustamaksut)

Tähän lasketaan yhteen e-aineistojen hankintakulut sekä tietokantojen ylläpitokustannukset.

2 Aineistot: Hankinnat

Hankintaa ovat ostot, vaihdot ja lahjoitukset kokoelmiin. Aineisto tilastoidaan fyysisinä yksikköinä. Esim. kielikurssi- tai fyysinen äänikirjapaketti tai useamman cd-levyn kotelo lasketaan yhdeksi aineistoyksiköksi. E-kirjojen hankinta tilastoidaan erikseen.

- Kirjoiksi lasketaan kirjat, käsikirjoitukset sekä sidotut kartat ja sidotut lehtivuosisikerrat.
- Nuotit ja partituurit ilmoitetaan vain tässä eikä niitä oteta huomioon kirjojen kieli- ja osastojaoissa
- Musiikkiaänitteitä ovat musiikkiluokkiin sijoitetut äänitteet
- Muu aineisto sisältää esim. karttalehdet, diasarjat/ -kuvat, pelit, mikrokortit ja -rullat ym. muihin kohtiin kuulumattomat aineistotyytit
- Fyysiset äänikirjat ovat muita äänitteitä
- Blu-ray -levyt, DVD-levyt ja videot tallennetaan Videotallenteet-kenttään.
- CD-ROM-levyt tallennetaan Muihin aineistoihin.

Kirjat kielittäin

Kaksi- ja monikieliset kirjat tilastoidaan kunkin kirjaston oman käytännön mukaan.

3 Aineistot: Kokoelmat

Kirjastoaineistoa on kirjaston kokoelmiin liitetty ja asiakkaiden ja/tai henkilökunnan käyttöön tarkoitettu aineisto. Aineisto tilastoidaan fyysisinä yksiköinä. Esim. kielikurssi- tai fyysinen äänikirjapaketti, useamman cd-levyn kotelo lasketaan yhdeksi aineistoyksiköksi. Lehtien yksittäisiä irtonumeroita ei tilastoida kokoelma-, kirja-, hankinta- eikä poistotietoihin. E-kirjojen kokoelma tilastoidaan erikseen.

- Kirjoiksi lasketaan kirjat, käsikirjoitukset sekä sidotut kartat ja sidotut lehtivuosisikerrat
- Nuotit ja partituurit ilmoitetaan vain tässä eikä niitä oteta huomioon kirjojen kieli- ja osastojaoissa
- Musiikkiäänitteitä ovat musiikkiluokkiin sijoitetut äänitteet
- Muu aineisto sisältää esim. karttalehdet, diasarjat/ -kuvat, pelit, mikrokortit ja -rullat ym. muihin kohtiin kuulumattomat aineistotyyppit.
- Fyysiset äänikirjat ovat muita äänitteitä
- Blu-ray -levyt, DVD-levyt ja videot tallennetaan Videotallenteet-kenttään.
- CD-ROM-levyt tallennetaan Muihin aineistoihin.

Kirjat kielittäin

Kaksi- ja monikieliset kirjat tilastoidaan kunkin kirjaston oman käytännön mukaan.

Kauno- ja tietokirjat

Kirjat jaetaan aikuisten sekä lasten ja nuorten kauno- ja tietokirjoihin kunkin kirjaston oman käytännön mukaan.

4 Aineistot: Laina

Paikallislainoiksi lasketaan suoraan asiakkaille omista kokoelmista annetut lainat ja niiden uusinnat. Kokonaislainaus = paikallislainat + saadut seutulainat.

Jos kirjastolla on sopimus muiden kuntien kanssa kirjastojen kokoelmien yhteiskäytöstä, niin silloin **seutulainat** lasketaan paikallislainoiksi. Myös **siirtokokoelmien lainat** lasketaan paikallislainoiksi.

E-aineistojen lainat tilastoidaan erikseen.

Lainat tilastoidaan fyysisinä yksiköinä. Esim. kielikurssi- tai fyysinen äänikirjapaketti, useamman cd-levyn kotelo lasketaan yhdeksi lainausyksiköksi.

- Kirjoiksi lasketaan kirjat, käsikirjoitukset sekä sidotut kartat ja sidotut lehtivuosisikerrat.

- Nuotit ja partituurit ilmoitetaan vain tässä eikä niitä oteta huomioon kirjojen kieli- ja osastojaoissa
- Musiikkiaänitteitä ovat musiikkiluokkiin sijoitetut äänitteet
- Muu aineisto sisältää esim. yksittäiset lehtilainat (=irtonumerot), karttalehdet, diasarjat/-kuvat, pelit, mikrokortit ja -rullat ym. muihin kohtiin kuulumattomat aineistotyytit
- Fyysiset äänikirjat ovat muita äänitteitä
- Blu-ray -levyt, DVD-levyt ja videot tallennetaan Videotallenteet-kenttään.
- CD-ROM-levyt tallennetaan Muihin aineistoihin.

Kirjat kielittäin

Kaksi- ja monikieliset kirjat tilastoidaan kirjaston oman käytännön mukaan.

Kauno- ja tietokirjat

Kirjat jaetaan aikuisten sekä lasten ja nuorten kauno- ja tietokirjoihin kirjaston oman käytännön mukaan.

Celian cd-levyjen lainat

Toimintatilastoihin kerätään tiedot niiden Celian cd-levyjen lainoista, jotka kirjasto lainaa asiakkailleen. Luku lasketaan mukaan lainojen kokonaismäärään.

Lähetetyt kaukolainat

Vain valtakunnallista ja alueellisia kehittämistehtäviä hoitavat kirjastot (VAKE ja AKet) tilastoivat lähetetyt kaukolainat.

Helsinki:

- valtakunnallisen kehittämistehtävän lähettämät kaukolainat
- Monikielisen kirjaston lähettämät kaukolainat

Joensuu:

- Alueellisen kehittämistehtävän lähettämät kaukolainat

Kuopio:

- Alueellisen kehittämistehtävän lähettämät kaukolainat

Lahti:

- Alueellisen kehittämistehtävän lähettämät kaukolainat

Oulu:

- Alueellisen kehittämistehtävän lähettämät kaukolainat

Porvoo:

- Alueellisen kehittämistehtävän lähettämät kaukolainat

Rovaniemi:

- Alueellisen kehittämistehtävän lähettämät kaukolainat
- Saamenkielisen kirjaston lähettämät kaukolainat

Tampere

- Alueellisen kehittämistehtävän lähettämät kaukolainat

Turku

- Alueellisen kehittämistehtävän lähettämät kaukolainat

Vaasa

- Alueellisen kehittämistehtävän lähettämät kaukolainat

Lähetetyt kaukolainat ovat muille kirjastoille (eri hallinnon alaisille) annetut lainat tai kopiot. Kaukolainojen uusintoja ei lasketa. Jos kirjastolla on sopimus muiden kuntien kanssa kirjastojen kokoelmien yhteiskäytöstä, niin silloin seutulainat lasketaan paikallislainoiksi. Jos sopimusta ei ole, kuntien rajat ylittävät seutulainat lasketaan mukaan kaukolainoihin. Lähetetyt kaukolainat ilmoitetaan vain tässä eikä niitä sisällytetä paikallislainoihin ja/tai kirjojen kieli- ja osastojakoihin.

5 Aineistot: Lehdet

Sanoma- ja aikakauslehtiin lasketaan tilastointivuonna tilatut/saapuneet sekä lahjaksi saadut sekä kokoelmiin liitetyt vuosikerrat. Sidotut lehtivuosisikerrat tilastoidaan kirjoiksi.

Lehtien yksittäisiä irtonumeroita ei tilastoida. E-lehtien osalta tilastoidaan vain käyttökerrat e-aineistojen tilastointikohtaan.

6 Aineistot: Poistot

Poistoja ei tilastoida enää erikseen, sillä tilasto-ohjelma laskee ne automaattisesti.

7 Aineistot: Uusinnat

Uusintojen kokonaismäärä tilastoidaan 2025 alkaen. Uusintoja ei erotella aineistolajien tai kielen perusteella, vaan tilastoihin ilmoitetaan asiakkaille omista kokoelmista annettujen lainojen uusinnat.

Jos kirjastolla on sopimus muiden kuntien kanssa kirjastojen kokoelmien yhteiskäytöstä, niin silloin **seutulainojen uusinnat** lasketaan uusintoihin. Myös **siirtokokoelmien lainojen uusinnat** lasketaan uusintoihin.

Lainaustilastojen jatkuvuuden säilyttämiseksi kokonaislainauksen ja eri aineistolajien lainojen tilastointia jatketaan samalla tavalla kuin aiemminkin, eli lainoihin lasketaan kirjaston omista kokoelmista annetut lainat ja niiden uusinnat.

8 Henkilökunta

Kirjaston henkilökuntaan ei lasketa kiinteistö- ja siivoushenkilökuntaa.

Henkilötyövuodet ilmoitetaan tehtyjen henkilötyövuosien mukaan. Vuosiloma sisältyy henkilötyövuoteen.

Pitkät vähintään yhden kuukauden yhtäjaksoiset poissaolot vähennetään, jos niiden aikana ei ole ollut sijaista. Henkilötyövuodet ilmoitetaan **kahden desimaalin tarkkuudella**.

Osa-aikaisten, tuntityötä tekevien ja osa-aikaeläkkeellä olevien vuosittaiset yhteenlasketut työtunnit muunnetaan henkilötövuosiksi seuraavasti:

- keskimäärin 36,25 ja tunnin viikkotyöajan yhteenlaskettu määrä jaetaan 1700:lla
- keskimäärin 38,25 ja tunnin viikkotyöajan yhteenlaskettu määrä jaetaan 1930:lla

*Esimerkki henkilötövuosien laskennasta: Jos henkilö tekee viikossa 12 tuntia ja viikkotyöaika on 36 tuntia 15 min, on työaika 33 % (12 / 36,25). Jos henkilö on työskennellyt vuoden alusta loppuun, niin htv on 0,33 ja jos henkilö on aloittanut esim. maaliskuussa, on htv 10 kk / 12 kk = 0,83 * 0,33 = 0,275 htv.*

Täyttämättömiä virkoja ja toimia ei lasketa mukaan. Hallintokuntien yhdistelmäviroista tai toimista tai vastaavista järjestelyistä lasketaan mukaan vain kirjastotyön osuus. Mikäli kunnilla on yhteisiä virkoja tai kunta ostaa kirjastopalveluja toiselta kunnalta, on henkilötövuodet jaettava kuntien kesken oikeassa suhteessa.

Laki yleisistä kirjastoista (1492/2016) ei enää määrittele työntekijöiden ammatillista kelpoisuutta. Tilastoimme kuitenkin edelleen kirjastoammatilliset henkilötövuodet, jotta voimme seurata lain muutoksen vaikutuksia.

Henkilöstötiedot ilmoitetaan seuraavasti ryhmiteltyinä:

- Henkilötövuodet, kirjaston palkkaamat (htv)
 - o Henkilötövuodet korkeakoulutetut (htv)
 - Korkeakoulutetut kirjastoammatilliset (htv)
 - o Henkilötövuodet, 2. aste (htv)
 - Kirjastoammatilliset 2. aste (htv)
 - o Henkilötövuodet muut (htv)
- Muut henkilötövuodet (ei kirjaston palkkaamat) (htv)

Korkeakoulutetut kirjastoammatilliset: (tilastoinnissa Korkeakoulutetut kirjastoammatilliset)

- 1) yliopistossa suoritettu korkeakoulututkinto, johon sisältyvät tai jonka lisäksi on suoritettu vähintään 60 opintopisteen laajuiset korkeakoulutasoiset kirjasto- ja informaatioalan opinnot;
- 2) ammattikorkeakoulussa suoritettu korkeakoulututkinto, johon sisältyvät tai jonka lisäksi on suoritettu vähintään 60 opintopisteen laajuiset korkeakoulutasoiset kirjasto- ja informaatioalan opinnot;

Toisen asteen kirjastoammatilliset: (tilastoinnissa Kirjastoammatilliset 2. aste)

- 1) ammatillinen perustutkinto, johon sisältyvät tai jonka lisäksi on suoritettu vähintään 35 opintoviikon laajuiset kirjasto- ja informaatioalan opinnot;
- 2) tieto- ja kirjastopalvelujen ammattitutkinto.

Muut henkilötövuodet (ei kirjaston palkkaamat) kohtaan merkitään muilla kuin kirjaston varoilla palkattu henkilökunta, esimerkiksi:

- työllisyysvaroin palkatut (mm. työkokeilijat, kuntouttavassa työtoiminnassa olevat)
- siviilipalvelusta suorittavat
- projekteissa ja hankkeissa työskentelevät
- koulutuksen työssäolojaksoa suorittavat (esim. oppisopimuskoulutus)

- sellaiset kesätyöntekijät ja harjoittelijat (tettiläisiä ei huomioida), jotka ovat palkattomia tai joiden palkka maksetaan muista kuin kirjaston varoista

Henkilökunnan täydennyskoulutuspäivät

Henkilökunnan täydennyskoulutuspäiviksi lasketaan työnantajan tai jonkun muun koulutuksen järjestäjän työaikana järjestämä sisäinen tai ulkoinen koulutus- tai kehittämistilaisuus. Koulutuksiin osallistuminen etäyhteydellä lasketaan mukaan. Työhön perehdyttämistä ei lasketa täydennyskoulutukseksi. Neljä tuntia tai alle kestävät koulutustilaisuudet lasketaan puoleksi koulutuspäiväksi. Koulutuspäivien määrä lasketaan yhteen. Esimerkiksi jos kymmenen työntekijää osallistuu viiteen koulutuspäivään, niin silloin täydennyskoulutuspäiviä on yhteensä 50.

9 Käyttäjäkoulutus

Käyttäjäkoulutuksesta tilastoidaan kirjaston päävastuullisena järjestämien ja ennalta valmisteltujen asiakkaille suunnattujen koulutustilaisuuksien määrä ja osallistujien määrä. Päävastuullisuudella tarkoitetaan sitä, että kirjasto osallistuu tilaisuuden suunnitteluun, markkinointiin ja toteutukseen merkittävästi, vaikka muitakin yhteistyökumppaneita olisi mukana toteuttamassa tilaisuutta. Tällöin merkittävyys tarkoittaa sitä, että kirjasto vastaa yli 50 %:sti koulutuksen kustannuksista (ml. tilat, henkilöstö, markkinointi, palkkiot jne.).

Käyttäjäkoulutukset tilastoidaan erikseen alle 18-vuotiaille ja 18 vuotta täyttäneille.

Käyttäjäkoulutustilastoihin lasketaan myös verkkokoulutukset. Osallistujiksi lasketaan myös koulutustallenteen jälkikäteen katselleiden/kuunnelleiden määrä, jos ohjelma tilastoi ko. luvut. Osallistujia ovat siis vain julkaisuvuoden aikana katselleet ja/tai kuunnelleet.

Käyttäjäkoulutukseen ei lasketa mukaan kirjaston oman henkilökunnan koulutusta.

Koulutustilaisuuden sisältönä voi olla kirjaston käyttö yleensä, palvelut, tilat, laitteet, kokoelmien esittely, vinkkaus, tiedonhaku, tiedonlähteet, e-aineistot, tietotekniikan ja verkkopalveluiden käyttö. Käyttäjäkoulutusta ovat myös kirjaston ulkopuolella ohjatut ryhmäkäynnit, kuten vinkkaustilaisuudet ja kirjaston palveluiden esittely kouluissa, vanhainkodeissa, palvelutaloissa ja harrasteryhmissä.

Kirjaston järjestämät koulutukset tilastoidaan:

- **Monipuoliset lukutaidot 18 vuotta täyttäneille** (kpl) (osallistujat): Lukemista ja kirjallisuutta edistävät koulutukset, esim. kirjavinkkaukset, runo- ja räp -työpajat jne.
- **Monipuoliset lukutaidot alle 18-vuotiaille** (kpl) (osallistujat): Lukemista ja kirjallisuutta edistävät koulutukset, esim. kirjavinkkaukset, runo- ja räp -työpajat jne.
- **Tiedonhankinnan ja digitaalisen lukutaidon koulutukset, digiteknologian käytön opetus, mediakasvatus 18 vuotta täyttäneille** (kpl) (osallistujat): Esim. kirjaston käytön opetus, tiedonhaun opetus, tieto-, viestintä- ja digiteknologian käytön opetus, mediakasvatus
- **Tiedonhankinnan ja digitaalisen lukutaidon koulutukset, digiteknologian käytön opetus, mediakasvatus alle 18-vuotiaille** (kpl) (osallistujat): Esim. kirjaston käytön opetus, tiedonhaun opetus, tieto-, viestintä- ja digiteknologian käytön opetus, mediakasvatus

- **Muut koulutukset** (kpl) (osallistujat)

Koulutuksen kohderyhmä ja sisältö ratkaisevat, minkä ikäryhmän koulutukseksi se tilastoidaan.

Aikuisille suunnatut koulutukset tilastoidaan 18 vuotta täyttäneiden koulutuksiin, vaikka niihin saisivat osallistua myös lapset ja nuoret. Koulutukset, joiden kohderyhmänä ovat perheet sekä koulutukset, joiden sisältö on aidosti kaikenikäisille, tilastoidaan alle 18-vuotiaille suunnattuihin tapahtumiin.

Käyttäjäkoulutusten osallistujamäärä

Käyttäjäkoulutuksiin osallistuneiden määrä yhteensä tilastointivuonna. Jos koulutuskokonaisuuteen kuuluu useita itsenäisiä koulutuskertoja, joihin voi osallistua erikseen, lasketaan osallistujat yhteen eri koulutuskerroilta. (esim. Tietokone tutuksi – kurssi, jonka sisältönä viisi eri aiheista erillistä kokoontumiskertaa).

10 Käyttäjät

Lainajiksi lasketaan tilastointivuonna lainausoikeuttaan käyttäneet.

Fyysiset kirjastokäynnit saadaan joko kävijälaskurista tai otannalla. Toimipisteiden ja kirjastoauto(je)n käynnit lasketaan yhteen. Muiden palvelupaikkojen kävijöitä ei lasketa.

Otanta tehdään vähintään kuusi kertaa vuodessa, siis joka toinen kuukausi, viikonpäivää vaihdellen. Saatu summa jaetaan otantakertojen määrällä ja kerrotaan kirjaston vuotuisten aukiolopäivien määrällä. Tuloksena on kokonaiskävijämäärä.

Toimintatilastoihin kerätään tieto **Celia-aineistojen käyttäjämäärästä** (=Celian asiakkaat). Opetus- ja kulttuuriministeriö tarvitsee tilastoja toiminnan vaikuttavuuden seuraamiseksi.

Celian asiakkaiden lukumäärä lasketaan seuraavasti:

- **Laske yhteen seuraavat kaksi lukua:** Celian cd-äänikirjoja kirjastosta lainanneiden asiakkaiden lukumäärä (tai arvio määrästä) ja Celian rekisteriin tallennettujen asiakkaiden lukumäärä.
- Tee laskenta vuoden lopun tilanteesta.

Celia julkaisee verkkosivuillaan excel-tilaston, josta jokainen kirjasto voi poimia rekisteröityjen asiakkaiden määrän. Celian verkkosivut: <https://www.celianet.fi/kirjaston-ohjeet/tilastot-ja-asiakaskyselyt/>. Muista lisätä excelissä olevaan lukumäärään Celian cd-äänikirjoja kirjastosta lainanneiden asiakkaiden määrä (luvun saa kirjastojärjestelmästä).

Verkkokäynti on asiakkaan onnistunut käynti kirjaston ylläpitämissä verkkosivustoissa. Siihen voi sisältyä useita toimintoja ja sivulatauksia. Yksittäinen verkkokäynti voi sisältää esimerkiksi aineistotietokannan selailua, varauksenteon, lainojen uusinnan, seudullisen portaalin käytön jne.

Käynnin aikana tehtyjä yksittäisiä sivulatauksia ei lasketa verkkokäynneiksi. Verkkokäynneiksi ei lasketa kirjaston tiloissa asiakkaiden käytössä olevilta työasemilta tai kirjaston henkilökunnan työasemilta tehtyjä käyntejä.

Verkkokäyntien kokonaismäärä perustuu automaattiseen verkkoseurantaan tai luotettavaan otantaan. Kirjastojen yhteisjärjestelmissä, mikäli lukua ei saada kunnittain eriteltyinä, lasketaan se seuraavasti: verkkokäyntien kokonaismäärä x kunnan asukkaiden prosenttiosuuden desimaaliluku.

Kirjaston Finna-näkymän verkkokäyntien määrä saadaan hallintaliittymän tilastoista kohdasta yleisnäkymä -> kävijät -> käynnit. Lisäohjeita Finnan tilastoista löytyy Finna-kiwistä <https://www.kiwi.fi/display/Finna/Tilastot>. Google Analyticsissä seurattaviksi määriteltyjen verkkosivustojen käynnit löytyvät kohdasta Audience -> Overview -> Sessions/Istunnot. Lisätietoa Google Analyticsin käynneistä: [Verkkoistunnon määritelmä Universal Analyticsissa - Analytics Ohjeet \(google.com\)](https://google.com)

Huom! Traficomin uuden 13.9.2021 evästeohjeistuksen käyttöönoton myötä verkkosivujen kävijätilastoihin tallentuu jatkossa useita kymmeniä prosentteja vähemmän kävijöitä, eivätkä tilastot ennen ja jälkeen uudenlaisen evästekäytännön käyttöönoton eivät ole vertailukelpoisia.

11 Muut tilastot

Lupa- ja valvontavirastossa täytetään kunnittain asukasluku ja alle 15-vuotiaiden määrä tilastokeskuksen uusimman vahvistetun väestötilaston mukaisesti. Lupa- ja valvontavirasto tallentaa myös kuntanumerot tilastotietoihin.

12 Näyttelyt

Kirjasto on päävastuullinen järjestäjä järjestäessään tilassaan näyttelyn joko itse tai yhdessä jonkun ulkopuolisen toimijan kanssa. Päävastuullisuuteen riittää, että kirjasto hoitaa esim. näyttelytilan varausten hallinnoinnin, tarjoaa tilan tai jollain muulla tavalla osallistuu näyttelyn esillepanoon ja markkinointiin.

13 Talous

Kirjaston **toimintakuluihin** ei sisällytetä arvonlisäveroa eikä laskennallisia poistoja ja korkoja. Summat pyöristetään lähimpään euroon.

Kirjaston **kokonaistoimintakulut** ilmoitetaan bruttokuluina tilastointivuonna hyväksytyjen talousarviopäätösten mukaisesti (henkilöstökulut, palvelujen ostot, aineet, tarvikkeet ja tavarat, vuokratulot sekä muut kulut).

Kirjaston tulee antaa pyydetty taloustiedot tilinpäätöstietojen mukaisesti, jos ne ovat käytettävissä. Muussa tapauksessa toimintakulut ilmoitetaan toimintavuoden todellisen toteutuman mukaisesti siten, että tiedot vastaavat mahdollisemman tarkasti myöhemmin

vahvistettavaa tilinpäätöstä. Toimintakuluissa tulee ottaa huomion täysimääräisesti kunnan sisäisesti laskutettavat kirjastotoimintaa koskevat ja ns. vyörytettävät kulut.

Toimintatuottoja, valtionosuuksia ja –avustuksia ei vähennetä toimintakuluista.

Toimintakuluista vähennetään myyntituotot muilta kunnilta tai hallintokunnilta silloin, kun kunta myy kirjastopalveluja toiselle kunnalle tai hallintokunnalle, esim. kirjastoautotoiminta tai oppilaitoskirjastopalvelut. Vastaavasti edellä mainitun palvelun ostokulut tulee olla palveluja ostavan yleisen kirjaston talousarviossa. On myös huolehdittava siitä, että palvelujen oston kautta syntyneet suoritteet näkyvät ainoastaan palveluja ostavan kunnan tiedoissa.

Jos kirjaston toimintakuluja on budjetoitu muualle kuin kirjaston tileille, nämä kulut tulee sisällyttää kokonaiskuluihin. Vastaavasti kirjaston talousarvioon sisältyvät muut kuin kirjaston kulut (esim. kulttuuritoimi) tulee poistaa kirjaston kokonaiskuluista. Tällaisia tilanteita syntyy esim. kiinteistö- ja henkilöstökulujen osalta.

Henkilöstökuluihin sisällytetään koko henkilökunnan palkat ja palkkiot, eläkevakuutusmaksut, muut sosiaalivakuutusmaksut ja sivukulut. Eri hallintokuntien yhdistelmäviroista tai toimista tai vastaavista järjestelyistä lasketaan mukaan vain kirjastotyön osuus. Kirjaston oman kiinteistö- ja siivoushenkilökunnan palkat ja palkkiot lasketaan tilakustannuksiin. Jos kirjasto ostaa kiinteistö- ja/tai siivouspalveluja joko sisäisenä tai ulkoisena palveluna, sisällytetään ne tilakustannuksiin kokonaisuudessaan. Työllisyysvaroin palkattujen henkilöstökuluja ja siviilipalvelusta suorittavien ym. vastaavien korvauksia ei lasketa mukaan.

Kirjastoaineistokuluihin sisällytetään kaikki yleisen kunnallisen kirjaston kokoelmiin ostettu ja asiakkaiden ja/tai henkilökunnan käyttöön tarkoitettu aineisto kuten kirjat, e-aineistot, sanoma- ja aikakauslehdet, kuva- ja äänitallenteet, nuotit ja partituurit, kartat ja mikromuotoinen aineisto. Tekijänoikeusmaksut ja muovituskulut sisällytetään mukaan kirjastoaineistokuluihin. Digitaalisen ja verkkoaineiston hankinta- ja lisenssimaksut ja/tai tietokantojen sekä sisältötuotteiden käyttöoikeusmaksut tai kertakaikkiset korvaukset merkitään e-aineistokuluiksi.

Kirjojen hankintakuluihin sisällytetään ainoastaan kirjojen ostohinnat ilman arvonlisäveroa. Kirjojen ostoon ei sisällytetä muovitus-, sidonta-, pakkaus-, kuljetus-, provisio- ym. vastaavia menoja. Tässä kohden kirjan määrittely on suppeampi kuin aineistokohdassa. Tämän kohdan perusteella määräytyy kirjailijoille ja kääntäjille maksettavien kirjastoapurahojen kokonaissumma (L 1080/83). Kirjojen hankintakuluihin ei sisällytetä e-kirjojen hankintakuluja.

E-aineistokuluihin lasketaan elektronisen ja verkkoaineiston hankinta- ja lisenssimaksut ja/tai tietokantojen sekä sisältötuotteiden käyttöoikeusmaksut tai kertakaikkiset korvaukset.

Kuntien yhteisen E-kirjaston kulut tilastoidaan kokonaisuudessaan e-aineistokuluihin. E-kirjaston hankintakulun laskukaava vuodelle 2025 on kunnan asukasluku * 0,7. Voitte halutessanne käyttää suoraan E-kirjaston laskun loppusummaa (alv 0).

Tilakustannukset: tilakuluihin sisällytetään kaikki kirjaston käytössä olevien tilojen vuokra-, kunnossapito- ja huoltokulut (myös kirjaston oman kiinteistö- ja siivoushenkilökunnan palkat ja palkkiot, lämmitys, valaistus, vesi- ja jätevesimaksut) (ISO 2789:2006(E);6.5.1.5). Muut mahdolliset tilakulut (esim. kunnan hallinnon vyörytetyt tilakustannukset) ovat muissa kuluissa.

Muut kulut saadaan, kun henkilöstökulut, tilakulut ja kirjastoaineistokulut vähennetään kokonaistoimintakuluista.

Toimintakulut kuluvana vuonna ilmoitetaan hyväksytyn talousarvion mukaisina samoin perustein kuin edellä.

14 Tapahtumat

Tapahtumatilastoihin lasketaan myös virtuaaliset tapahtumat. Osallistujiksi lasketaan myös tallenteen jälkikäteen katselleiden/kuunnelleiden määrä, jos ohjelma tilastoi ko. luvut. Osallistujia ovat siis vain julkaisuvuoden aikana katselleet ja/tai kuunnelleet.

- Kirjaston päävastuullisena järjestämät tapahtumat
- Kunnan muiden toimijoiden järjestämät tapahtumat kirjastossa (kpl)
- Ulkopuolisten järjestämät tapahtumat kirjastossa (kpl)
- Kirjaston osallistuminen muiden toimijoiden järjestämiin tapahtumiin kirjaston ulkopuolella (kpl)
- Tapahtumia yhteensä kpl (summakenttä edellisistä)

Kirjaston päävastuullisena järjestämät tapahtumat

Kirjasto on päävastuullinen järjestäjä järjestäessään tapahtuman joko itse tai yhdessä jonkun ulkopuolisen toimijan kanssa. Tapahtuman ei tarvitse sijoittua kirjaston tilaan. Jos kirjastolla ei ole päävastuuta tapahtumasta, sitä ei tilastoida tähän.

Päävastuullisuudella tarkoitetaan sitä, että kirjasto osallistuu tilaisuuden suunnitteluun, markkinointiin ja toteutukseen merkittävästi, vaikka muitakin yhteistyökumppaneita olisi mukana toteuttamassa tilaisuutta. Tällöin merkittävyys tarkoittaa sitä, että kirjasto vastaa yli 50 %:sti tapahtuman kustannuksista (ml. tilat, henkilöstö, markkinointi, palkkiot jne.).

Tapahtumia ovat kulttuuri- tai sivistystarkoituksessa järjestetyt tapahtumat kuten kirjailijaillat, lukupiirit, konsertit ja musiikkitapahtumat, luennot ja keskustelutilaisuudet, poistomyyntitapahtumat, lastentapahtumat, satutunnit, työpajat, elokuvaesitykset, nukketeatteriesitykset. Virtuaaliset tapahtumat luetaan mukaan.

Yhden kokonaisuuden alla järjestetyt yksittäiset tapahtumat tilastoidaan erillisinä

(esim. Sadun päivän tapahtuma, joka koostuu konsertista ja kolmesta työpajasta = 4 tapahtumaa).

Kirjaston järjestämät tapahtumat tilastoidaan tapahtuman kohderyhmän sekä tapahtuman tyypin mukaan seuraaviin ryhmiin:

Tapahtuman kohderyhmä

- **Kirjaston päävastuullisena järjestämiä tapahtumia 18 vuotta täyttäneille (kpl, osallistujamäärät).**
- **Kirjaston päävastuullisena järjestämiä tapahtumia alle 18-vuotiaille (kpl, osallistujamäärät).** Alle 18-vuotiaille suunnattuihin tapahtumiin lasketaan myös tapahtumat, joiden kohderyhmänä ovat perheet.

Tapahtuman tyyppi

- **Kirjallisuus ja lukemisen edistäminen (kpl) (osallistujat).** Esimerkiksi kirjallisuuteen ja monipuolisiin lukutaitoihin liittyvät tapahtumat mm. kirjailijavierailut, lukupiirit ja satutunnit.
- **Muut kulttuuritapahtumat (kpl) (osallistujat).** Esimerkiksi konsertit, teatteri- ja nukketeatteriesitykset, tanssi- ja elokuvaesitykset
- **Maailmankatsomukselliset ja yhteiskunnalliset tapahtumat (kpl) (osallistujat).** Esimerkiksi kielikahvilat, monikulttuurisuuteen liittyvät tapahtumat, poliittiset ja uskonnolliset tilaisuudet.
- **Muut tapahtumat (kpl) (osallistujat)**

Yksi tapahtuma ja sen osallistujat merkitään siis sekä tapahtuman kohderyhmän että tapahtuman tyypin kohdalle. **Esimerkki:** Kirjastossa on järjestetty lapsille suunnattu satutunti, johon on osallistunut 10 henkilöä. Tapahtuma ja osallistuneet 10 henkilöä merkitään tilastoissa kohtiin **Kirjaston päävastuullisena järjestämiä tapahtumia alle 18-vuotiaille ja Kirjallisuus ja lukemisen edistäminen.**

Tapahtuman kohderyhmä ja sisältö ratkaisevat, minkä ikäryhmän tapahtumaksi se tilastoidaan.

Aikuisille suunnatut tapahtumat (esim. aikuisille kirjoja kirjoittavan kirjailijan vierailu) tilastoidaan 18 vuotta täyttäneiden tapahtumiin, vaikka niihin saisivat osallistua myös lapset ja nuoret. Tapahtumat, joiden kohderyhmänä ovat perheet sekä tapahtumat, joissa on aidosti ohjelmaa kaikenikäisille, tilastoidaan alle 18-vuotiaille suunnattuihin tapahtumiin.

Tapahtuman osallistujat tilastoidaan ikäryhmittäin samalla periaatteella kuin itse tapahtuma. Jos esimerkiksi aikuisille suunnattuun tapahtumaan osallistuu 30 henkilöä, tilastoidaan kaikki osallistujat 18 vuotta täyttäneiden tapahtumien osallistujamäärään riippumatta siitä, onko osa osallistujista ollut lapsia ja nuoria.

Muiden toimijoiden järjestämät tapahtumat kirjastossa

Muiden kuin kirjaston päävastuullisesti järjestämissä tapahtumissa kirjasto ei ole päävastuullinen järjestäjä, mutta voi olla muuten mukana järjestelyissä. Tapahtumat voivat olla kunnan muiden toimijoiden tai ulkopuolisten tahojen järjestämiä tapahtumia. Tapahtumat järjestetään kirjaston tiloissa. Ne liittyvät jollain lailla kirjaston tavoitteisiin tai tehtäviin, esimerkiksi ovat tavoitteiltaan kulttuurisia, koulutuksellisia, yhteiskunnallisia tai poliittisia. Tilaisuudet ovat avoimia yleisölle. Osallistujamääriä ei lasketa.

Kirjaston osallistuminen muiden toimijoiden järjestämiin tapahtumiin kirjaston ulkopuolella

Tapahtumat, joihin kirjasto osallistuu, mutta joissa kirjasto ei ole päävastuullisena järjestäjä (messut, palvelujen esittelyt, kirjallisuustapahtumat jne.). Tapahtumat liittyvät jollain lailla kirjaston tavoitteisiin tai tehtäviin, esimerkiksi ovat tavoitteiltaan kulttuurisia, koulutuksellisia, yhteiskunnallisia tai poliittisia. Tilaisuudet ovat avoimia yleisölle. Osallistujamääriä ei lasketa.

15 Toimipisteet

Kirjasto on kaikille avoin palvelupaikka, jolla on

- huoneisto pääasiassa omassa käytössä
- kirjaston palkkaamaa henkilökuntaa
- säännöllinen aukioloaika

Kirjaston toimipisteiksi lasketaan yleisessä käytössä olevat niin sanotut pää- ja sivukirjastot (lähikirjastot).

Jos toimintayksikkö lakkautetaan kesken vuotta, toimintatiedot sisällytetään koko vuoden tietoihin.

Toimipisteisiin lasketaan mukaan vain sellaiset koulukirjastot, jotka ovat kaikille avoimia palvelupaikkoja ja täyttävät yllä mainitut palvelupaikan edellytykset. Tällaisten koulukirjastojen osalta tilastoidaan myös aukiolotunnit ja kävijät. Lainat voi sisällyttää kokonaislainaukseen.

Laitoskirjasto

Laitoskirjasto on kirjasto, joka toimii yllä mainituin edellytyksin sairaalassa tai hoitolaitoksessa. Laitoskirjaston aukiolotunnit ja kävijät tilastoidaan valtakunnallisiin tilastoihin. Lainat sisällytetään kokonaislainaukseen.

Muut palvelupaikat (mittari poistuu 2025 alkaen)

Muiden palvelupaikkojen lukumäärää ei tilastoida enää erikseen 2025 alkaen. Lainat voi edelleen sisällyttää kokonaislainaukseen.

Muita palvelupaikkoja ovat olleet siirtokokoelmat, kirjastoveneet ym. vastaavat, joiden toiminnasta ja hallinnosta vastaa kunnan kirjasto. Muiden palvelupaikkojen aukiolotunteja ja kävijöitä ei ole tilastoitu valtakunnallisiin tilastoihin.

Kirjastoauto

Useamman kunnan yhteisen kirjastoauton merkitsee vain omistaja- tai sijoituskunta - pysäkkien määrä sekä toimintatiedot ilmoitetaan kunnittain.

Kirjastoautolainat ilmoitetaan erikseen. Jos kirjastoauto ostetaan toiselta kunnalta, palvelun ostava kunnankirjasto ilmoittaa omat lainansa ja myyvä kirjasto omat lainansa. Kirjastoautolainat sisällytetään kokonaislainaukseen.

Kirjastoauton palveluajat pysäkeillä lasketaan aukiolotunteihin.

Kirjastoauton kävijät lasketaan kirjastokäynteihin.

"Kirjastoauton pysäkkejä" -kohdassa kysytään kirjastoauton pysäkkien lukumäärää, ei aikataulun mukaisia pysähtymiskertoja.

Pienet kirjastoautot/monipalveluautot ja niiden pysäkkejä vastaavat käyntimäärät tilastoidaan siltä osin kun auto on julkisesti asiakkaiden käytettävissä. Pientä kirjastoautoa/monipalveluautoa ei lasketa kirjastoautoksi, jos se on pelkästään kotipalvelua vastaavassa käytössä.

Aukioloajat

Aukioloajat tallennetaan **neljään** erilliseen kohtaan:

1. Aukioloaika, jolloin kirjastoammatillista henkilökuntaa on paikalla palvelemassa.
2. Itsepalveluaukioloaika, jolloin henkilökuntaa on paikalla, mutta ei palvelemassa (paikalla voi olla myös vartija, virastomestari, kahvilatyöntekijä tms.).
3. Omatoimikirjaston aukioloaika, jolloin kirjaston henkilökuntaa ei ole paikalla, ja sisäänpääsy tapahtuu esim. kirjastokortin tai ovikoodin avulla.
4. Aukioloaika yhteensä.

Kirjaston hyötyala (hym2)

Hyötyalalla tarkoitetaan kirjastokäytössä olevia tiloja sisäseinien rajoittaman osan mukaisesti. Kirjastokäytössä olevien tilojen hyötyalat lasketaan yhteen. Jos kirjaston toimipiste lakkautetaan kesken vuoden, lasketaan se mukaan hyötyalaan.

Hyötyalaan ei lasketa teknisiä tiloja (esim. lämpökeskus, ilmanvaihtokonehuoneet ja sähkötekniset tilat), hissejä, tuulikaappeja, portaita, porrashuoneita, käytäviä eikä sellaisia aula- ja eteistiloja, joissa ei ole kirjastotoimintaa. Hyötypinta-alaan ei myöskään lasketa kirjastoautoa tai autotallia eikä koulujen kirjastoja silloin, kun ne ovat vain koululaisille.

Varattavat tilat (lukumäärä)

Varattavalla tilalla tarkoitetaan kirjaston tilaa, jonka asiakkaat voivat erikseen varata tai ottaa käyttöön erilaista työskentely- ja harrastustoimintaa varten. Varattaviksi tiloiksi tilastoidaan esim. ryhmätyötilat, kokoustilat, yksityistöskentelytilat, pelihuoneet, auditoriot, musiikkihuoneet, studiot, työskentelykuutiot, mikrofilmihuoneet, digitointitilat/makerspace-tilat, ompeluhuoneet. Jos isomman tilan pystyy siirtoseinällä jakamaan useammaksi tilaksi, lasketaan montako tilaa päätilasta enimmillään saa. Tilan täytyy olla kirjaston budjetissa (=kirjasto maksaa vuokran) tai kirjaston osallistua vähintään osaan tilakustannuksista, jos kyseessä on toisen toimijan kanssa jaettu tila.

Varattaviksi tiloiksi ei lasketa sellaisia tiloja, jotka eivät sijaitse kirjastossa tai joiden varauksia kirjasto vain hallinnoi. Varattaviin tiloihin ei myöskään lasketa näyttelytiloja, vain työskentelytilat. Sillä, onko varattava tila maksuton/maksullinen kaikille tai vain tietyille asiakastyypeille, ei ole tilan tilastoinnin

kannalta merkitystä. Myöskään tilan kokoa, varausten kestoa tai tilassa olevien laitteiden määrää ei huomioida. Tilastoihin lasketaan tilojen lukumäärä, ei esim. sitä montako käyttötarkoitusta yhdellä tilalla on.